HERMANNUS von der Hardt

Lectori S.

Reformatorii Constantiensis longas *consultationes* gravissimasque *Constitutiones* ex rarissimis *MSCtis* produximus. Ut posteritas intelligat, non somnolenter, non frigide ac superfunctorie arduum hoc *Ecclesiasticæ emendationis negotium* in Concilio Const. fuisse tractatum à summis Ecclesiæ capitibus. Quos magna sollicitudine, indefesso studio, & infracta animi contentione, plurium annorum intervallo hoc saxum in Concilio isthoc volvisse, abunde jam constat.

Nec defuere argumenta, quæ placidam consultationem communemve definitionem respuere in Concilio viderentur. Quippe quod admodum esset difficile in tanta corruptione, quæ & ætatis lapsu & multitudinis consensu dudum erat roborata, remedium parare omnibus gratum ipsisq; ægris probandum. Subortas igitur nonnunquam acriores contentiones quid mirum? Sane non sine tædio, sine periculis, sine insidiis, sententia interdum constitisse visa.

Illius generis erat quæstio *de Annatis solvendis*, auroque Romam ablegando, quoties officia Ecclesiastica, per universum Christianum orbem disseminata, nobili aliquo antistite essent privata.

Agitata hæc controversia *in Reformatorio in Concilio Constantiensi* longo tempore, nec sine acerbitate. *Omnes nationes*, & in his præcipue *Galli*, vehementer illas impugnarunt, oneribusque his levandas Ecclesias esse constanter urserunt, curiâ Romanâ in Reformatorio sedulo renitente.

Concertationis hujus *historiam*, suæque conclusionis *apologiam*, in Concilio mox contexuerunt Galli, orbisque Christiani judicio exposuerunt. Cujus *memorabilis historiæ summam* dedimus supra, *Parte*

V. fol. 149. Quia animus nobis non tunc erat, integrum opusculum, ab aliis jam proditum, huic miscere operi.

At vero, quod nutus aliorum observare par sit, qui existimant, nefas esse, *insigne monumentum*, in ipso Concilio scriptum & publicatum, quod Reformationis illius arcem prope attingeret, publica autoritate dudum probatum, ex præsenti collectione *Reformationisque Constantiensis Corpore* omittere : Integrum omnino hic exhibere oportuit.

Ceterum, quod trecentis prope abhinc annis orbi palam erat exhibitum Constantiæ in Concilio œcumenico, postquam pari cum aliis fato diu delituerat, superiori demum seculo *A.* 1519. *in Germania* omnium oculis typorum opera est expositum, *Ulrici ab Hutten, Equitis Franci*, ut apparet, industria ac labore.

Parisiis in superioris seculi exordio hoc opus prodiisse memorat *Richerius*, in *Historia Conciliorum Generalium lib. II. p.* 195. An autem *Germanica* illa, an *Parisiensis* altera, annis prior extiterit, nostrum non est definire. Cum Richerius *annum* non expresserit, nec Parisiensis illa antiqua forma hactenus nobis sit visa.

Ortvinus Gratius, cum suo *Rerum Expetendarum ac fugiendarum fasciculo*, Coloniæ An. 1535. edito, hoc opusculum mox attexeret, *Clemangio* acceptum tulit, facili memoriæ lapsu. Quoniam in Concilio, in publica Reformatorii celebritate hoc scriptum exaratum, à quo longissime aberat Clemangius, qui nullum in Concilio pedem fixit, in eremo vel Lingonæ degens. Neque conjectura Ortvini alia fuerit, quam quod hoc opusculum cum aliis Clemangianis simul videret editum, quæ sunt: *De Lapsu & Reparatione justitiæ, ad Philippum Ducem Burgundiæ : De autoritate Concilii Generalis.* Cl. *Richerium* habemus consentientem, qui l. c. ita scribit: *Quod Ortvinus Responsionem hanc Nicolao de Clamengis attribuit, tota quidem errat via. Quoniam iste Nicolaus Synodo Constantiensi nunquam interfuit, & apud Academiam Parisiensem favoris Petro de Lunæ præbiti semper suspectus fuit.* Si cujus *calamus* esset conjecturâ designandus, *Gersoni* potius, Regio ad Concilium legato, maximæ in Concilio autoritatis viro, ac Gallicæ nationis publico interpreti, nostro judicio foret tribuendus, cujus genium haud obscure refert.

Edmundus Richerius Dignum judicavit hoc Nationis Gallicanæ monumentum, in Concilio Constantiensi paratum, quod Libr. II. *Historiæ Conciliorum Generalium* insereret. Neq; verò, quod *Gerson* vel alius autor fecerat, sine præfamine, quo quandam scripti acrimoniam excusaret, repetiit. Quam modestiam nobis quoque sincero affectu vindicamus. *Hæc*, inquit, *Ecclesiæ Gallicanæ apologetica responsio multa capit scitu & observatione dignissima, quæ ad historiam Ecclesiasticam spectant. Inter quæ si aliqua paululum dicta liberius videntur, non patientibus sed inferentibus scandalum tribui debent. Enimvero cum schismata innumeros atque intolerabiles abusus in Ecclesiam invexissent, & Curiæ Ro. Officiarii, quibus hæc magno erant quæstui, illa omni studio vindicare niterentur: Profecto vix tanto malo*

aut

aut adversariorum objectionibus medicina & responsio salutaris absque aliquo sale instrui potuit. Quæ acerbitas ordini vel dignitati sacerdotali nihil derogat, sed tantum humanæ imbecillitatis nævos detegit. Ut hinc Præsules Ecclesiæ se homines, unicumque ac solum Deum omnis contagionis peccati expertem esse recognoscant. Utut sit, cum hæc intime ad historiam Ecclesiasticam conferant, nullo possunt prætextu obliterari.

Petrus Puteanus in Commentario in *Petri Pithœi* opus *De libertate Ecclesiæ Gallicanæ, Tom. II. f.* 839. novam illam Richerianam libelli recensionem suam prorsus fecit, superiori quoque præfamine verbotenus repetito, nulla Richerii facta mentione.

Primam vero *antiquam editionem* in nostra recensione in oculis semper habuimus, uti par erat, recentioribus illis collatis. Quamvis enim in prima ista vix ulla essent distinctionum necessaria vestigia, in recentioribus aliqua à Richerio suggesta, à Puteano servata: Nihilominus tamen alicubi prima editio integrior, nec posteriores satis curate ubique distinctæ apparuere. Quapropter novam, ut decuit, formam operi dedimus.

Antiqvus autem hic fuit operis character: *Apostoli & Responsio, dati per Nationem Gallicanam, Dominis Cardinalibus &c. appellantibus ab ejusdem Conclusione, voto, deliberatione ac declaratione, Constantiæ captis & factis solenniter per eandem, quod vacantiæ ac minuta servitia nullo jure sint debita, & de cetero nihil solvant.* Nos Clariorem paulo & fronti dedimus inscriptionem, ut lectorum commodis omni studio inserviremus.